

De Krooneend: exoot of gewoon exotisch mooi?

**Jan van der Winden
en Sjoerd Dirksen**

De Krooneend is met z'n exotische uiterlijk één van de mooiste eendensoorten van Nederland. Wellicht om deze reden wordt sinds jaar en dag gespeculeerd over de herkomst van deze zeldzame juweeltjes. Dat leidde ertoe dat de soort in de jaren tachtig en negentig niet alleen werd opgenomen op de Rode Lijst van bedreigde en karakteristieke Nederlandse broedvogels, maar ook in één adem werd genoemd met exoten als Mandarijn-eend en Nijlgans. Een wilde herkomst werd daarmee openlijk betwijfeld. Exoot of inheemse broedvogel? Reden genoeg om de feiten over Krooneenden eens op een rijtje te zetten en in de belevenissen van jachtopzieners in het verleden te duiken.

De Krooneend *Netta rufina* is in Nederland een weinig talrijke vogelsoort die in de jaren zeventig fors in aantal was afgenomen (van der Winden *et al.* 1994). Verbeteringen in de waterkwaliteit en herstel van kranswiervegetaties leidden sinds het eind van de jaren tachtig tot een duidelijke populatiegroei (Dirksen & van der Winden 2002). De aanleiding voor dit artikel is een opmerkelijk verschijnsel in de 'statusbeschrijving' van de soort in Nederland. De Krooneend is één van de weinige vogelsoorten in Nederland die op de Rode Lijst van bedreigde vogels stond (Osieck 1986, Osieck & Hustings 1994) en tegelijkertijd als 'exoot' werd opgenomen in een tweetal overzichtspublicaties over exoten in Nederland (Lensink 1996a,b). De definitie van een exoot wordt door Lensink (1996a,b) in eerste instantie omschreven als "...vertegenwoordigers van vogelsoorten of populaties die niet tot onze avifauna behoren of hebben behoord en wiens voorkomen aanwijsbaar is gelieerd aan het handelen van de mens (ontsnapping of vrijlating)". Deze definitie wordt later in dezelfde artikelen, bij de motivatie voor het opnemen van de Krooneend, afgezwakt tot: "...er sterke aanwijzingen zijn dat (een deel van) de vogels uit gevangenschap afkomstig is". Deze afzwakking maakt de definitie zeer veel ruimer omdat in die situatie bijvoorbeeld ook Ooievaar *Ciconia ciconia* en Raaf *Corvus corax* in Nederland exoten zouden zijn. Deze soorten worden echter niet besproken in het betreffende artikel, zodat de auteur dit kennelijk niet helemaal zo heeft bedoeld. Dat aandacht hiervoor niet alleen filosofisch of ornithologisch van belang is, komt doordat het

karacteriseren van een soort als exoot ook grote beleidsmatige gevolgen kan hebben. Voor sommige als exoot te boek staande soorten wordt afschot of andersoortige verwijdering van individuen als een gerechtvaardigde natuurbeschermingsactiviteit gezien. Dit strookt uiteraard niet met het tegelijkertijd voorkomen van een soort op de Rode Lijst. Het leek daarom zinvol de definities eens goed te doorlopen en de historische kennis over de Krooneend in Nederland daarmee te vergelijken.

Toetsing van de definities

Allereerst gaan we in dit artikel in op de vraag of de status van de Krooneend in Nederland voldoet aan de uitgangsdefinitie: "een vogelsoort of populatie die niet tot onze avifauna behoort of heeft behoord en wiens voorkomen aanwijsbaar is gelieerd aan het handelen van de mens (ontsnapping of vrijlating)". Vervolgens beoordelen we of de Nederlandse populatie voldoet aan de verruimde definitie ("sterke aanwijzingen voorhanden dat (een deel van de) vogels uit gevangenschap afkomstig is"). Dit laatste criterium wordt door Lensink (1996a,b) summier toegelicht, maar verdient feitelijk enige aanscherping voor een juiste toetsing. De auteur doelt in dit geval op de vestiging van een soort als *broedvogel* in Nederland als gevolg van menselijk handelen. Wij gaan er daarom van uit dat de omschrijving uiteindelijk uitging van de definitie: "de eerste vestiging van een soort als broedvogel in Nederland als gevolg van een substantieel aandeel uitgezette of ontsnapte vogels".

Families Krooneenden benutten in de zomer rijke waterplantenvegetaties, ongeacht de aanwezigheid van waterrecreanten. Vinkeveense plassen, 12 augustus 1995 (Sjoerd Dirksen). *Broods of Red-crested Pochard benefit from the extensive beds of submerged macrophytes in the lakes of Vinkeveense Plassen.*

De Krooneend is geen exoot in Nederland

Meldingen van Krooneenden in Nederland vanaf het eind van de negentiende eeuw duiden op de aanwezigheid van wilde vogels en uitwisseling met populaties buiten Nederland. Crommelin (1863) en Eykman *et al.* (1941) geven een overzicht van tientallen waarnemingen van deze soort vanaf de jaren zeventig van de negentiende eeuw. Er zijn aanwijzingen dat de soort toen ook al broedvogel was. Zo zijn er waarnemingen van Krooneenden uit mei 1911 (mannetjes en vrouwtjes) op de Ankeveense Plassen en twee op de Nieuwkoopse Plassen geschoten vrouwtjes (7 augustus 1911). Uit latere jaren volgen meer waarnemingen, ook van buiten de Vechtplassen. Hoewel nestvondsten of vrouwtjes met jongen tot en met 1942 onbeschreven bleven is het mogelijk dat Krooneenden zich ook daarvoor in Nederland hebben voortgeplant (Voous 1943). Ook elders in West-Europa (Duitsland, Denemarken, Zwitserland) zijn Krooneenden reguliere broedvogels sinds de negentiende of begin twintigste eeuw (Cramp & Simmons 1977, Berndt 1997, Schneider-Jacoby 2000). Het geografisch verbrokkelde voorkomen van de soort kan niet als argument voor een onnatuurlijke herkomst worden gehanteerd,

aangezien ook in de rest van het verspreidingsgebied in Zuid- en Oost-Europa en Azië de soort bepaald niet gelijkmatig verspreid is. De grote aantallen Krooneenden in de nazomer in de jaren vijftig van de vorige eeuw op de Randmeren, zoals het Zwarte Meer/Vollenhovermeer (maximaal 650 in september 1953; Timmerman 1962) en langs de kust van Oost-Flevoland, met name op het Veluwemeer (maximaal 1600 in oktober 1965; Limosa 40:18), kunnen uitsluitend uit andere Europese broedgebieden afkomstig zijn geweest. Daarmee is de soort zeker ook als trekvogel tot de Nederlandse avifauna te rekenen. Samenvattend kan dus gesteld worden dat de Krooneend tot de oorspronkelijke Nederlandse avifauna behoort omdat de soort op eigen kracht in aantallen van betekenis in Nederland aanwezig was en is. Dit geldt in èn buiten het broedseizoen.

De Nederlandse broedpopulatie is hoofdzakelijk afkomstig van wilde vogels

Nadat we hierboven hebben vastgesteld dat de Krooneend volgens de uitgangsdefinitie geen exoot is, kunnen we nagaan of de Nederlandse broedvogelpopulatie in meerderheid afkomstig is van wilde vogels of is voortgekomen uit losge-

laten dan wel ontsnapte vogels. Om redenen die hieronder zullen worden toegelicht is het onwaarschijnlijk dat Krooneend een exoot is op basis van het criterium dat de eerste vestiging van de soort het gevolg is van menselijk handelen.

De broedpopulatie van Vinkeveen-Botshol is van wilde herkomst Voor de Vinkeveense Plassen en omgeving wordt al sinds jaar en dag vermeld dat er mogelijk vogels van gekweekte exemplaren afstammen, waarbij Alleyn *et al.* (1971) onder meer jachtopziener Van der Plas als bron aanhalen. Onduidelijk bleef lange tijd waar deze tamme vogels dan vandaan gekomen waren. De jaren dertig en veertig van de vorige eeuw waren gezien de politieke situatie geen periode waarin het eenvoudig was om eenden te betrekken uit ver weg gelegen brongebieden zoals Oost-Europa of Centraal-Azië. Om die reden is navraag gedaan bij Jacob van der Plas (71 jaar), een familielid en jachthulp van de oude jachtopziener die inmiddels was overleden (interview S. de Vries, Vereniging Natuurmonumenten). Jacob van der Plas vertelde dat zijn familie in de oorlogsjaren bij wilde Krooneenden eieren weghaalde om deze vervolgens door tamme Wilde Eenden *Anas platyrhynchos* uit te laten broeden als siervogel. Eieren van Wilde Eenden werden geregeld teruggeplaatst in de leeggehaalde krooneend-nesten, overigens om onduidelijke redenen. Volgens Jacob van der Plas werden alle eieren uit een nest weggehaald, terwijl andere bronnen aangaven dat er minstens twee tot drie krooneendeieren werden achtergelaten. Het in het verleden beschreven nestparasitisme van Krooneenden en Wilde Eenden in de regio (o.a. Wiggelaar & Veenman 1960) is met deze verklaring ook naar het rijk der fabelen verwezen en geheel terug te voeren op gerommel met eieren door mensen. Dit wordt bevestigd door onze eigen waarnemingen aan deze broedpopulatie, waarin sinds 1992 bij vele tientallen krooneendvrouwtjes met jongen geen enkele pul van een Wilde Eend werd gezien of omgekeerd.

Krooneenden werden in het verleden al in de broedtijd gemeld. In de overzichten die Crommelin (1863), Eykman *et al.* (1941) en Sluifers (1942) geven, zijn vanaf 1849 meldingen te vinden die wijzen op aanwezigheid van Krooneenden in geschikt broedgebied in het broedseizoen in Nederland. Het gaat dan om de aanwezigheid van zowel solitaire Krooneenden

als paartjes of kleine groepjes in de maanden maart t/m juli en juveniele vogels begin augustus. Een groot deel van deze waarnemingen is afkomstig uit het Vechtplassengebied of de Nieuwkoopse Plassen. Op grond hiervan wezen zowel Voous (1943) als Wiggelaar & Veenman (1960) reeds op de aannemelijkheid van voortplanting door Krooneenden vanaf het midden van de 19^e eeuw. Dergelijke waarnemingen en beschrijvingen zouden heden ten dage conform de 'Sovon-criteria' (van Dijk 2004) als territoria worden geïnterpreteerd. Sluifers (1942) vat de discussies samen die de diverse eerdere auteurs gevoerd hadden over het al dan niet eerder broeden van Krooneenden in Nederland, waar verschillende visies op zijn. Wezenlijk is echter dat reeds sinds lange tijd op meerdere plaatsen Krooneenden in de broedtijd in voorkeursbiotoop werden gemeld zodat natuurlijke vestiging mogelijk was.

De 'kolonisatie' van Nederland valt samen met vergelijkbare ontwikkelingen elders in Europa De Krooneend heeft zich sinds het eind van de negentiende eeuw op veel plekken in West- en Centraal-Europa gevestigd (Berndt 1997). Een sterke aantalsgroei deed zich in veel van die gebieden voor sinds het midden van de jaren tachtig van de 20^e eeuw (Sudfeldt *et al.* 2003). De uitbreiding naar Nederland en de recente toename van de aantallen passen precies binnen dit patroon. De Krooneend is in staat om zeer geïsoleerde gebieden over grote afstanden te koloniseren, als zich geschikte habitatomstandigheden voordoen (Keller 2000). Het pleksgewijze voorkomen op Europese schaal is dan ook een uiting van het dispersiegedrag van deze soort.

De eerste vestiging vond plaats in gebieden met het voorkeursbiotoop De eerste zekere Nederlandse broedgevallen worden gemeld uit een gebied (Vinkeveense Plassen e.o.) dat in alle opzichten voldoet aan het natuurlijke biotoop van de Krooneend. Deze biotoopvoorwaarden waren ook al in de jaren veertig voorhanden (Hillebrand 1987). Er is ruim open water met een overdaad aan ondergedoken waterplanten waaronder kranswieren *Chara spp.* Bovendien is er een groot aanbod aan kleine eilanden waar de eenden broedplaatsen voor het uitkiezen hebben. De voorwaarden voor natuurlijke vestiging waren dus aanwezig. Rondzwervende Europese Krooneenden zullen dit gebied

zeker als aantrekkelijk hebben beschouwd nadat ze er neergestreken waren. Ook andere Nederlandse gebieden waar Krooneenden tegenwoordig in relatief grote aantallen broeden, voldoen aan het voorkeursbiotoop (Rottemeren, Veluwemeer en Wolderwijd). Sommige van de plaatsen met incidentele broedgevallen elders in Nederland voldoen niet aan het voorkeursbiotoop, hetgeen kan duiden op incidentele ontsnapte vogels.

De Nederlandse Krooneenden zijn trekvogels met gescheiden broed-, rui- en overwinteringsgebieden Een kenmerk van veel populaties die uit gevangenschap stammen is dat de 'normale' patronen van migratie (gedeeltelijk) vervallen. Dit is bij de Nederlandse Krooneenden niet het geval. Evenals de populaties elders in Noord- en West-Europa trekken de vogels voor een belangrijk deel weg naar overwinteringsgebieden, die voor de Nederlandse broedvogels zuidelijk van Nederland zijn gelegen. Hoewel de locatie van deze gebieden onbekend is, duiden twee ringterugmeldingen van vogels uit de Vinkeveense broedpopulatie op trek naar Frankrijk en zuidelijker (Op het Vinketouw 84: 19). De fenologie van de soort is al in de jaren veertig beschreven voor Botshol, waar de aankomst vermeld wordt voor eind maart-begin april en wegtrek vanaf augustus (Wiggelaar & Veenman 1960). Recent, mogelijk in samenhang met zacht winterweer, blijven ook vogels op de Vinkeveense Plassen overwinteren (van Roomen *et al.* 2004). Voordat de wegtrek begint verplaatsen de vogels zich naar kranswierrijke gebieden om de lichaams- en vleugelrui door te maken (juli/augustus). Deze ruigebieden variëren afhankelijk van het aanbod aan kranswieren. Halverwege de jaren negentig was vooral de Gouwzee van belang (o.a. Ruiters *et al.* 1994), tegenwoordig zijn de Vinkeveense Plassen zelf belangrijk, maar ook het Veluwemeer en het Wolderwijd nemen in belang toe als gevolg van de recente toename van kranswieren daar. De Gouwzee en Randmeren zijn, wederom afhankelijk van het aanbod van kranswieren, ook na de rui in nazomer en herfst van betekenis voor de Krooneend (van Roomen *et al.* 2004).

Tamme vogels zijn niet altijd ontsnapte of losgelaten vogels Een andere reden waarom door diverse vogelkundigen vermoed wordt dat Krooneenden uit gevangenschap afkomstig zijn, is het feit dat ze in de broedperiode op de

Vinkeveense Plassen erg tam zijn en door recreanten met brood worden gevoerd. Echter, veel watervogels vertonen in de broedtijd op de Vinkeveense Plassen (en niet alleen daar) een vergelijkbaar mak gedrag. Futen *Podiceps cristatus* en Meerkoeten *Fulica atra* broeden tussen de boten en Grauwe Ganzen *Anser anser* foerageren op gazons tussen de recreanten. De recreanten voeren eenden en geleidelijk is bij alle watervogels een zekere mate van gewenning opgetreden. Zodra de Krooneenden gaan ruien (juni-juli) verandert dit patroon wezenlijk. De Krooneenden worden schuw en verstoppen zich overdag tussen de oevervegetatie en laten zich niet meer voeren. Vermoedelijk foerageren ze vooral in de nacht op kranswieren: wanneer wij 's ochtends de eerste boot op de plas waren, werden groepen waargenomen die vanaf het open water naar overgroeide oevers zwommen. Na de zomer, wellicht samenhangend met het begin van de eendenjacht op de Vinkeveense Plassen, zijn de Krooneenden erg schuw. Dit geldt ook voor de nazomerpleisterplaatsen op de Gouwzee en de Randmeren. De tijdelijke tamheid in de broedtijd is derhalve geen argument om te veronderstellen dat de vogels ontsnapt zijn.

Wat is de invloed van de mens dan wel?

De hierboven genoemde argumenten sluiten uit dat de Krooneend een exoot is volgens de eerste en tweede definitie. Het is duidelijk dat de populatie van wilde herkomst is. Het feit dat er in het verleden veel eieren uit nesten van Krooneenden werden verwijderd en de uitgekomen vogels vervolgens in collecties werden gehouden heeft geleid tot de veronderstelling dat de Krooneenden uit gevangenschap afkomstig waren, terwijl het omgekeerde het geval is geweest. Niet alleen voor de Vinkeveense Plassen is de veronderstelling van Lensink (1996a,b) dat de Krooneenden uit gevangenschap komen onjuist, maar ook zijn veronderstelling dat de Krooneenden van de Rottemeren mogelijk uit collecties afkomstig zijn, wordt door lokale deskundigen ontkend (K. Noorman). Het is uiteraard mogelijk dat, ook langer geleden, een deel van de Krooneenden die in gevangenschap werden opgekweekt later weer zijn losgelaten. Het is zeker zo dat er ook nu nog eendenhouders zijn waar Krooneenden jongen krijgen, die vervolgens de vrijheid krijgen (en kiezen). Dit geldt overigens voor alle Nederlandse eenden-

soorten. Het feit dat mogelijk een deel van de huidige Nederlandse broedvogels in gevangenschap geboren is kan echter allerminst betekenen dat de Krooneend als een exoot bestempeld moet worden. Die redenatie zou, indien consequent doorgevoerd, tot gevolg hebben dat vele Nederlandse vogelsoorten in de toekomst exoot genoemd moeten worden, omdat er altijd wel enkele individuen uit gevangenschap komen. Dat is geen wenselijke strategie.

Het onderhavige bronnenonderzoek toont onomwonden aan dat het grootste deel van de Nederlandse Krooneenden van wilde herkomst is. De soort is bovendien kwetsbaar vanwege het voorkomen in een klein aantal gebieden. De Krooneend werd daarom destijds terecht opgenomen op de Rode Lijst van karakteristieke en bedreigde vogelsoorten. Inmiddels is de populatie zo groot dat de Krooneend niet meer voldeed aan de criteria voor opname op de nieuwe Rode Lijst (van Beusekom *et al.* 2005). Het moet voor alle ornithologen en vogelbeschermers toch mooi zijn dat zo'n exotisch mooie vogel zich spontaan en succesvol in ons vaak grauwe landje heeft gevestigd.

Dankwoord

We willen op deze plaats graag Sytze de Vries bedanken voor zijn interview met de heer Van der Plas in Vinkeveen. Zonder deze getuigenverklaring was het altijd onduidelijk gebleven wat er in Vinkeveen in het verleden met Krooneenden is gebeurd. Cor Noorman gaf aanvullende informatie over de situatie in de Rottemeren. Het veldwerk op de Vinkeveense Plassen, het startpunt voor ons verhaal, wordt door een grote groep vrijwilligers gedragen, met Martin Poot en Piet Heemskerck door de jaren heen als constante factor. Gert Ottens en Kees Koffijberg uit de Limosa-redactie worden bedankt voor zinvolle opmerkingen bij een eerdere versie van dit artikel.

Literatuur

Alleyn W.F., L.M.J. van den Bergh, S. Braaksma, T.J.F.A ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten 1971. Avifauna van Midden Nederland. Van Gorcum & Comp., Assen.

van Bemmelen A.A. 1879. Verslag van de buitengewone wetenschappelijke vergadering der Nederlandsche Dierkundige Vereeniging te Leiden, 21 December 1878. Tijdschrift der Nederlandsche Dierkundige Vereeniging IV: LXIX-CIV.

Berndt R.K. 1997. Red-crested Pochard *Netta rufina*. In: W.J.M. Hagemeijer & M.J. Blair (eds), The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Distribution and Abundance. T & AD Poyser, London.

Van Beusekom, R., P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater & J. Thissen 2005. Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Tirion, Baarn.

Cramp S. & K.E.L. Simmons (eds) 1977. The Birds of the Western Palearctic, Vol. 1. Oxford University Press, Oxford.

van Wickevoort Crommelin J.P. 1863. Notice sur les canards observés en Hollande. Nederlandsch Tijdschrift voor de Dierkunde jrg. I : 172-178.

van Dijk A.J., F. Hustings & M. van der Weide 2004. Handleiding Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. SOVON, Beek-Ubbergen.

Dirksen S. & J. van der Winden 2002. Krooneend *Netta rufina*. In: SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Eykman, C., P.A. Hens, F.C. van Heurn, C.G.B. ten Kate, J.G. van Marle, G. van der Meer, M.J. Tekke & T.G. De Vries 1941. De Nederlandsche Vogels. Wageningen: Wageningen Boek- en Handeldrukkerij, Wageningen.

Hillebrand H. 1987. De eutrofiëring van De Botshol. Wetenschappelijke Mededelingen nr. 182. Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud.

Keller V. 2000. Winter distribution and population change of Red-crested Pochard *Netta rufina* in southwestern and central Europe. Bird Study 47: 176-185.

Lensink R. 1996a. Vreemde vogels in de Nederlandse avifauna: verleden, heden en wat voor een toekomst. Vogeljaar 44: 145-164.

Lensink R. 1996b. De opkomst van exoten in de Nederlandse avifauna; verleden, heden en toekomst. Limosa 69: 103-130.

van Oordt G.J. & J. Verwey 1925. Voorkomen en trek der in Nederland in het wild waargenomen vogelsoorten. E.J. Brill, Leiden.

van Oort E.D. 1905. Über das Vorkommen von *Netta rufina* (Pall.) in Holland. Notes from the Leyden Museum XXVI: 196-199.

van Oort E.D. 1922. Ornithologia Neerlandica: De vogels van Nederland, deel 1. Nijhoff, 's-Gravenhage.

Osieck E.R. 1986. Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland. Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Zeist.

Osieck E.R. & F. Hustings 1994. Rode Lijst van bedreigde soorten en blauwe lijst van belangrijke soorten in Nederland. Technisch Rapport 12. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Roomen M. van, E. van Winden, K. Koffijberg, A. Boele, F. Hustings, R. Kleefstra, J. Schoppers, C. van Turnhout, Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & L. Soldaat 2004. Watervogels in Nederland in 2002/2003. Sovon-monitoringrapport 2004/02, RIZA-rapport BM04/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

- Ruiters P.S., R. Noordhuis & M.S. van den Berg 1994. Kranswieren verklaren aantalsfluctuaties van Krooneenden *Netta rufina* in Nederland. *Limosa* 67:147-158.
- Schneider-Jacoby M. 2000. Freizeit und Entenschutz am Wasser – Sicherung der Brut- und Rastgebiete von Kolbenenten und Moorenten in Deutschland. Schriftenreihe Landschaftspflege und Naturschutz 60:81-93. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.
- Sluiters J.E. 1942. Het broeden van de Krooneend, *Netta rufina* (Pall.), in Nederland in 1942. *Ardea* 31: 281-284.
- Sudfeldt C., J. Wahl & M. Boschert 2003. Brütende und überwinternde Wasservogel in Deutschland. *Corax* 19, Sonderheft 2: 51-81.
- Timmerman A. 1962. De Krooneend (*Netta rufina*) in Nederland (i.v.m. het Europese optreden). *Limosa* 35: 28-39.
- Voous K.H. 1943. De Krooneend *Netta rufina* (Pallas), broedvogel in Nederland. *Ardea* 32 (1-2): 1-10.
- Wiggelaar A.J. & J. Veenman 1960. Botshol. Een inventarisatie van de vogelwereld. Stichting Commissie voor de Vecht en het Oostelijk en Westelijk Plassengebied, Amsterdam.
- van der Winden J., W. Hagemeijer, F. Hustings & R. Noordhuis 1994. Hoe vergaat het de Krooneend *Netta rufina* in Nederland? *Limosa* 67: 137-145.

Jan van der Winden, Dantelaan 119, 3533 VC Utrecht, jvdwinden@hetnet.nl
Sjoerd Dirksen, Julianaweg 167, 3525 VD Utrecht, s.dirksen@scarlet.nl

The Red-crested Pochard *Netta rufina* in The Netherlands: introduced or native?

The Red-crested Pochard is one of very few bird species with an ambiguous status in The Netherlands: it was at the same time on the Dutch Red List (1986, 1994) of characteristic and threatened bird species, and listed in an overview of introduced species. The reasons for doubting its wild origin are statements in some publications about birds in captivity in the major breeding areas. This contradictory status is not only of biological interest but also of conservation concern. Legislation for some introduced species differs considerably from native species. For this reason the origin of the Dutch Red-crested Pochard population was investigated. Based on our research, the Red-crested Pochard should be considered a native bird species.

Since the mid 19th century, Red-crested Pochards have been documented in The Netherlands, and numbers have increased from 1940 onwards, like in adjacent countries. In the period 1950-1970, post-breeding peak numbers of 1600 individuals were counted near Flevoland, which certainly originate from adjacent European populations. Also the breeding population is predominantly wild for

the following reasons: (1) At its start the Dutch subpopulation originates from wild birds. For many years captive birds are known from its breeding area and this has misled ornithologists. An interview with an old farmer/hunter in the area revealed that during the Second World War, eggs of wild Red-crested Pochards were taken from their nests and used to raise captive birds. Sometimes eggs of Mallard *Anas platyrhynchos* were placed in the Red-crested Pochard nests for unclear reasons. (2) Although not confirmed, occurrence of the species during the breeding season (March-July) since 1849 makes it likely it was even breeding before 1900. (3) Red-crested Pochards only colonise suitable areas meeting habitat criteria such as clear water with abundant stoneworts (*Characeae*). (4) The Dutch breeding population behaves like a wild population with separate breeding, moulting and wintering areas. In recent years, the population has increased in response to improving water quality and expanding stonewort vegetations.

These findings give enough evidence to be sure of a wild origin of Red-crested Pochard in The Netherlands. With a native population present, the fact that some birds will have escaped from captivity in recent years cannot be an argument to give a species the status of an introduced bird.